Vero-osasto
Erityisasiantuntija Pertti Nieminen

23.9.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Hallituksen esitys eduskunnalle verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta, HE 105/2022 vp

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt kirjallista asiantuntijalausuntoa verojaostoon saapuneiden lausuntojen johdosta.

Päätösten lainvoimaisuus julkisuuden edellytyksenä

Elinkeinoelämän keskusliitto ry, Keskuskauppakamari ry, Suomen Yrittäjät ry ja Veronmaksajain Keskusliitto ry ovat esittäneet verojaostolle antamissaan lausunnoissa, että muuttuneet verotustiedot tulisivat julkisiksi vasta sen jälkeen, kun muutosta koskenut päätös on saanut lainvoiman. Edellä mainitut lausunnonantajat olivat tuoneet tätä asiaa koskevan käsityksensä esiin myös hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä järjestetyllä lausuntokierroksella antamissaan lausunnoissa. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ja Finnwatch ry ja Medialiitto ry puolestaan ottivat lausunnoissaan nimenomaisesti kantaa sen puolesta, että muutosverotustiedot tulisivat julkisiksi siitä huolimatta, että muutospäätökset eivät olisi lainvoimaisia. Professori Martti Nieminen puolestaan on lausunnossaan katsonut, että kokonaisuutena arvioiden hallituksen esityksen mukainen malli tukee paremmin julkisten tietojen käyttäjien tiedontarpeita kuin malli, jossa julkisuus riippuisi päätösten lainvoimaisuudesta.

Hallituksen esityksessä on otettu huomioon lausuntokierroksella saatu palaute tietojen julkistamisajankohdasta. Esityksen perustelujen lausuntopalautetta koskevassa osiossa on avattu perusteellisesti syitä sille, miksi muuttuneiden verotustietojen julkisuutta ei voida sitoa päätösten lainvoimaisuuteen. Esityksen perusteluissa esitetyn lisäksi voidaan todeta seuraavaa:

Julkiset verotustiedot ovat verotuksen lopputulosta koskevia yksittäisiä tietoja, jotka on erikseen säädetty julkisiksi. Verotuksen muuttamista koskeva päätös voi muuttaa verotuksen lopputulosta siten, että julkiseksi säädettyihin tietoihin tulee muutoksia. Muuttuneiden verotustietojen julkistamisessa ei siten ole kysymys yksittäisen verotuksen muuttamista koskevan päätöksen julkistamisesta. Verotuksen lainvoimaiseksi tulemisessa on myös tehtävä selkeä ero yksittäisen verotusta koskevan päätöksen lainvoimaisuuden ja sen välille, voidaanko verotusta enää miltään osin muuttaa. Jos yksittäinen verotusta koskeva päätös (esimerkiksi oikaisulautakunnan päätös) on tullut lainvoimaiseksi, ei päätöksen kohteena olevaan asiaan

voi enää hakea muutosta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että verovelvollinen tai veronsaaja ei voisi muilta osin hakea muutosta verovelvollisen verotukseen tai, että Verohallinto ei voisi oikaista verotusta, edellyttäen, että muutoksenhaku- tai oikaisuaikaa on vielä jäljellä. Verotuspäätöksen lainvoimaisuutta ei voida siten pitää yksiselitteisenä yksittäistä verotusratkaisua laajemmalla tasolla. Lopullisesti verovelvollisen verotus ja sitä koskeva verotuspäätös on lainvoimainen vasta silloin, kun siihen ei voi enää hakea miltään osin muutosta tai Verohallinto ei voi enää määräaikojen puitteissa oikaista verotusta. Siten myöskään muuttuneiden verotustietojen julkiseksi tulemista ei voida sitoa yksittäisten verotusta koskevien päätösten lainvoimaiseksi tulemiseen.

Esityksen tavoitteena on lisätä verotustietojen julkisuutta sekä parantaa julkisten tietojen oikeellisuutta. Muuttuneiden verotustietojen julkaiseminen vasta sen jälkeen, kun päätös on lainvoimainen, ei edistäisi edellä mainittuja tavoitteita. Jos muutosverotuksen tiedot tulisivat julkisiksi vasta lainvoimaisina, tapahtuisi tämä muutoksenhakuprosessin kesto huomioon ottaen huomattavalla viiveellä verrattuna esityksessä ehdotettuun julkiseksi tulemisen ajankohtaan päätöstä seuraavan kuukauden loppupuolella.

Tieto päätösten lainvoimaisuudesta julkisissa verotustiedoissa

Elinkeinoelämän Keskusliiton ja Keskuskauppakamarin lausunnoissa esitettiin, että julkisissa verotustiedoissa tulisi olla tieto siitä, onko kysymyksessä lainvoimainen tieto, vai onko ratkaisusta valitettu tai onko valitusaika vielä kesken. Myös professori Nieminen katsoi, että julkisten tietojen käyttäjiä palvelisi se, että muutospäätösten saatua lainvoiman tästä tulisi merkintä julkisiin tietoihin.

Myös tältä osin on tehtävä ero yksittäisen päätöksen lainvoimaisuudelle, ja sille, että julkisiin verotustietoihin ei enää voi tulla lainkaan muutoksia. Yksittäisen verotuksen muuttamista koskevan päätöksen tuleminen lainvoimaiseksi ei tarkoita sitä, että verovelvollisen julkisiin verotustietoihin ei voisi enää miltään osin tulla muutoksia. Julkisiin verotustietoihin ei siten voida tehdä merkintää lainvoimaisuudesta yksittäisen päätöksen pohjalta. Käytännössä tällainen merkintä lainvoimaisuudesta voitaisiin tehdä vasta siinä vaiheessa, kun julkisiin verotustietoihin ei enää voi tulla lainkaan muutoksia. Ajallisesti tämä voisi tulla kysymykseen vuosia säännönmukaisen verotuksen toimittamisen jälkeen, jolloin merkinnällä yleisesti ottaen tuskin olisi enää tiedon käyttäjän kannalta suurempaa merkitystä.

Tältä osin on myös otettava huomioon, että Verohallinnolle ei ole kattavaa ja reaaliaikaista tietoa muutoksenhaun kohteena olevien päätösten lainvoimaisuudesta. Verohallinto ei verotusta toimittaessaan myöskään tarvitse tietoa päätösten lainvoimaisuudesta, joten tietojen systemaattiselle keräämiselle ei myöskään ole ollut tarvetta.

Julkisuuden rajoittaminen vain viimeisimpään muutokseen

Veronmaksajain Keskusliitto ja Suomen Yrittäjät katsoivat lausunnoissaan, että vain viimeisimmän verotustietoihin tehdyn muutoksen tulisi olla julkinen.

Kuten esityksessä on todettu, esityksen tavoitteiden kannalta alkuperäisen säännönmukaisen verotuksen tietojen sekä sen jälkeen tietoihin tulleiden muutosten pysyminen saatavilla toteuttaisi avoimuutta ja tietojen julkisuutta tehokkaammin kuin vain viimeisimmän päätöksen mukaisen tiedon julkisuus.

Esityksen tavoitteista

Useassa lausunnossa esitettiin toive, että valiokunta mietinnössään korostaisi, että esityksen tavoitteena on ensisijaisesti julkisten verotustietojen laadun parantaminen, eikä niinkään harmaan talouden torjunta.

Esityksen perusteluissa on todettu, että esityksen tavoitteena on ensisijaisesti parantaa verotuksen julkisten tietojen laatua ja oikeellisuutta ottamalla huomioon myös verotuksen päättymisen jälkeen verotukseen tehdyt muutokset. Muutosverotuksen tietojen julkistamisen toisena tavoitteena on edistää harmaan talouden torjuntaa. Muutosverotuksen tietojen julkisuuden pyritään vaikuttamaan ennakolta verovelvollisten käyttäytymiseen siten, että verovelvollinen ei toimisi vastoin verolainsäädännöstä johtuvia velvollisuuksiaan tai ryhtyisi veron kiertämiseen. Muutosten vaikutuksen arviointi on tältä osin kuitenkin erittäin haastavaa, koska kysymys on yrityksestä vaikuttaa verovelvollisen käyttäytymiseen. Esityksessä on myös tuotu esiin, että verovelvollisen verotettavan tulon tai verojen määrän lisääntymisestä julkisissa tiedoissa ei voida päätellä sitä, että kysymys olisi ollut harmaasta taloudesta.

Muita lausunnoissa esiin tulleita asioita

Keskuskauppakamari kyseenalaisti lausunnossaan, kannattaako tällainen muutos toteuttaa juuri nyt pelkästään verotuksen julkisten tietojen laadun parantamiseksi, kun otetaan huomioon muutoksesta Verohallinnolle aiheutuvat kustannukset.

Ehdotettu muutos perustuu hallitusohjelmaan. Lisäksi muutos on hankkeena harmaan talouden torjunnan toimenpideohjelmassa. Hankkeen rahoitus on katettu torjuntaohjelman investointivarauksesta ja kustannusten määrärahat on otettu huomioon Verohallinnon voimassa olevassa määrärahakehyksissä. Verohallinnon nykyinen julkisten verotustietojen näyttämistä varten oleva sovellus on elinkaarensa loppupuolella, eikä siihen voitaisi toteuttaa ehdotetun muutoksen edellyttämiä muutoksia.

Finnwatch ry, Suomen Journalistiliitto ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, STTK ry ja Tutkivan journalismin yhdistys ry esittivät lausunnoissaan, että julkisten verotustietojen sisältöä tulisi laajentaa. Lausunnoissa esitettiin muun ohessa toive julkisuuden laajentamisesta verovapaisiin tuloihin kuten verovapaisiin

osinkoihin, perintöihin ja lahjoihin sekä tietoon määrätyn veronkorotuksen suuruudesta.

Tällä esityksellä on tarkoitus toteuttaa hallitusohjelmaan kirjattu tavoite verotuksen päättymisen jälkeen muuttuneiden tietojen tulemisesta julkiseksi. Esityksellä ei ole ollut tarkoitus laajentaa julkisuutta uusiin verotusta koskeviin tietoihin, vaan ainoastaan tehdä julkisiksi nykyisin julkisiin verotustietoihin kohdistuvat muutokset. Verotustietojen tietosisällön laajentaminen uusiin tietoihin on oma kysymyksensä, jota ei ole ollut tämän esityksen yhteydessä mahdollista selvittää.